

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Schuttestraat 34 te Vorden, gemeente
Bronckhorst (Gld)**

A.J. Wullink & K.A. Hebinck

ARC-Rapporten 2009-53

Geldermalsen
8 juli 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Schuttestraat 34 te Vorden, gemeente Bronckhorst (Gld)

ARC-Rapporten 2009-53
ARC-Projectcode 2009/130

Tekst

A.J. Wullink & K.A. Hebinck

Afbeeldingen

A.J. Wullink

Redactie

N. van Malssen

Plaats en beheer van documentatie

Archaeological Research & Consultancy

Status

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 8 juli 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

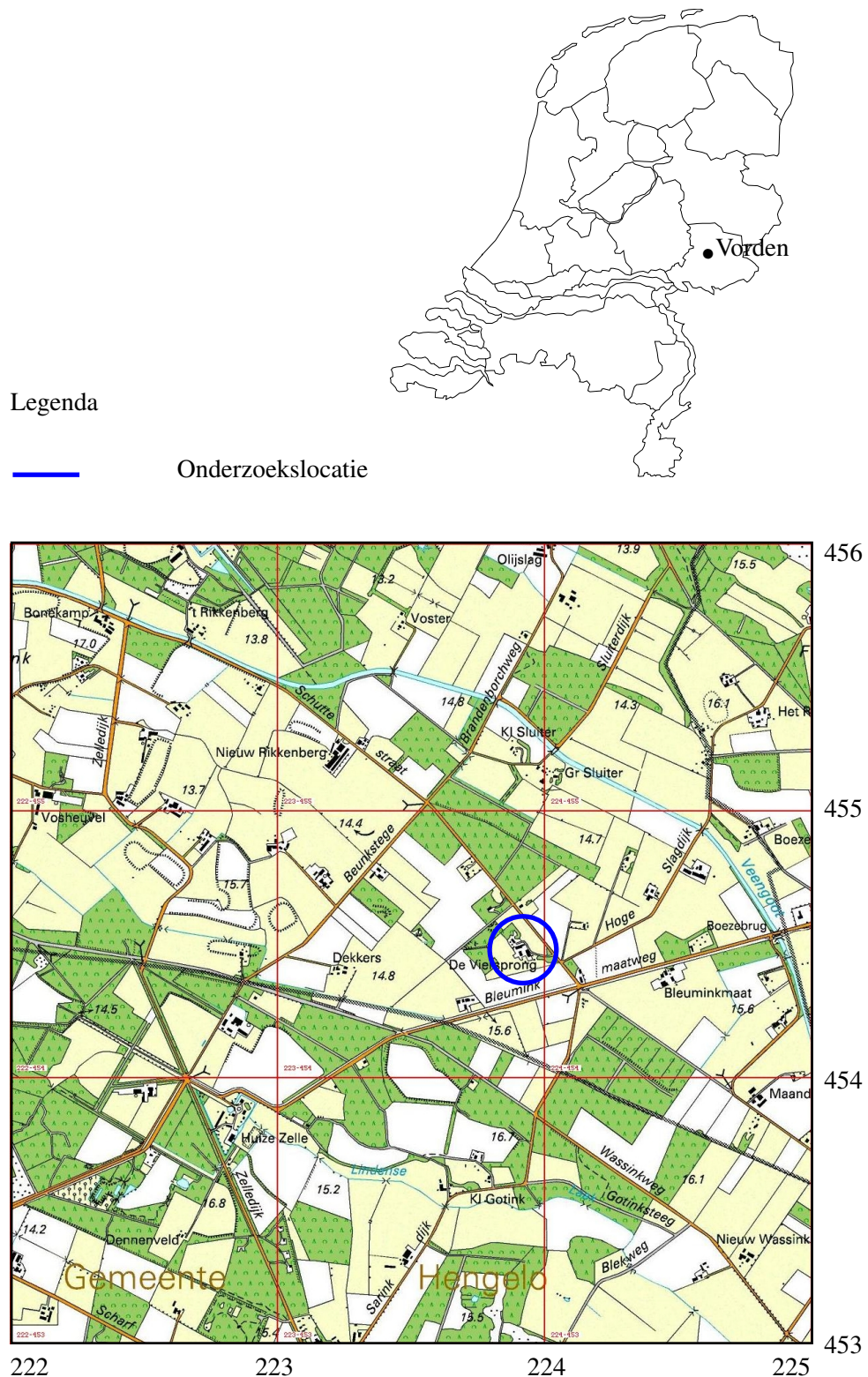
Projectnaam	Vorden, Schuttestraat
Projectcode	2009/130
Archisnummer	34026
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy BV, ir. E.M. ten Broeke
Contact	0314-365150, tenbroeke@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Bronckhorst, dhr. C. Hof
Contact	0575-750250
Beoordeling	drs. M. Kocken, archeoloog Regio Achterhoek
Contact	0314-321384, m.kocken@regio-achterhoek.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Schuttestraat 34
Plaats	Vorden
Gemeente	Bronckhorst
Provincie	Gelderland
Kaartblad	34C
RD-coördinaten	N: 223.895/454.551 O: 223.936/454.498 Z: 223.888/454.464 W: 223.851/454.513
Oppervlakte	3300 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel (Laagpakket van Wierden) op Formatie van Kreftenheye
Geomorfologie	Dekzandruggen, al dan niet met oud bouwlanddek
Bodem	Laarpodzol
Historische situatie	Eerste bebouwing tussen 1926 en 1933, daarvoor bos
Archeologische verwachting	Lage trefkans op archeologica vanaf het Laat-Paleolithicum

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Doetinchem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Schuttestraat 34 te Vorden (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie. In het onderzoeksgebied zal de nog aanwezige bebouwing, te weten een stal/loods, fokvarkens-/biggenschuur en overige kleine opstalen, worden gesloopt. Ter hoogte van de huidige fokvarkens-/biggenschuur en de stal/loods zal een woonhuis worden gerealiseerd. Hierbij zal de bodem tot een diepte van circa 1 meter –mv. worden afgegraven ten behoeve van de fundering. Hierbij worden mogelijk archeologische waarden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 12 maart 2009 door drs. A.J. Wullink van ARC bv en ir. E.M. ten Broeke van Econsultancy. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

Op 26 februari 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor het inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Verwacht wordt dat het plangebied op een dekzandrug ligt en dat de bodem een laarpodzolgrond betreft. De lager gelegen verspoelde zandvlakten en de voorloper van de Hissink beek, ten noordoosten van het plangebied, konden gebruikt worden als weidegronden voor vee.

Wanneer er sprake is van een laarpodzolgrond (humeuze toplaag/plaggende of A-horizont 30–50 cm dik), vaak duidend op de aanwezigheid van een dun esdek, worden archeologische resten verwacht onder het dunne esdek en in de top van het dekzand (de oorspronkelijke C-horizont), op een minimale diepte van 30 cm –mv. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de on-

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Ten Broeke, E.M. en Stiekema, M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Schuttestraat 34 te Vorden in de gemeente Bronckhorst*, Econsultancy Rapport 08126274 (conceptversie).

geroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen zullen zich bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de diepe grondwaterstanden, en daardoor relatief droge en zure bodemomstandigheden, slecht zijn geconserveerd. Binnen het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen daterend vanaf het Laat-Paleolithicum. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Voor de aanleg van de kelders, alsmede de aanleg van de bebouwing binnen het plangebied, zal (een deel van) het oorspronkelijke bodemprofiel ontgraven zijn. Hierdoor wordt ter plaatse de kans op de aanwezigheid van archeologische resten laag geacht. Voor het resterende deel van het plangebied wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische resten ook laag geacht vanwege de plaatselijke bijmenging van puin in de bovengrond (eerste 50 cm vanaf het maaiveld). Daarmee wordt verwacht dat het bodemprofiel reeds (deels) geroerd en daardoor verstoord is.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein 7 boringen geplaatst tot maximaal 100 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is gezeefd en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

Op de onderzoekslocatie zijn zeven boringen gezet. De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

Op de gehele onderzoekslocatie bestaat de bodem uit zwak siltig matig fijn zand. Alleen in boring 2 is een intacte pozolbodem aangetroffen. De bodem is tot 50 cm –mv vergraven, maar is hieronder nog een AE-Horizont op een podzol-B horizont aanwezig. Deze gaat op 110 cm –mv via een BC-horizont over in het onveranderde uitgangsmateriaal, de C-horizont. In boringen 4 en 6 zijn onder de bouwvoor nog restanten van een BC-horizont aangetroffen. In de overige boringen (1, 3, 5 en 7) wordt onder de bouwvoor direct het moedermateriaal aangetroffen. In boringen 4 en 7 zijn in de bouwvoor nog sporen van een voormalige E-horizont aangetroffen.

Uit de boringen blijkt dat het uitgangsmateriaal op de onderzoekslocatie bestaat uit matig fijn eolische dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Uit boring 2 blijkt dat er oorspronkelijk een Laarpodzol op de onderzoekslocatie aanwezig moet zijn geweest, maar dat deze op het grootste deel van de locatie en zeker ter plaatse van de huidige en toekomstige bebouwing, geheel of gedeeltelijk is afgegraven. In geen van de boringen zijn echter archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie waarschijnlijk op een dekzandrug, waarin laarpodzolgronden tot ontwikkeling zijn gekomen. Deze laarpodzolgronden hebben volgens de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland een middelhoge archeologische trefkans. In de dekzandgebieden kunnen in principe bewoningssporen vanaf het Laat-Paleolithicum worden aangetroffen. Zo is er op 1700 meter ten zuiden van het plangebied een vuusteen bijl uit het Neolithicum gevonden. Bij een booronderzoek op 2150 meter ten zuiden van de locatie zijn sporen van een ijzerproductiecentrum uit de Vroege tot Late Middeleeuwen aangetroffen. De onderzoekslocatie was tot begin 20e eeuw bos. De boerderij nabij de onderzoekslocatie is in de jaren '30 van de vorige eeuw gebouwd. De binnen de locatie gelegen stal en schuur zijn in de jaren '80 van de vorige eeuw gebouwd. Het noordelijk deel is tot op heden onbebouwd.

Uit het karterend inventariserend booronderzoek komt naar voren dat op de locatie oorspronkelijk een laarpodzol aanwezig is geweest, maar dat deze podzol op het grootste deel van de locatie en met name ter plaatse van de huidige en toekomstige bebouwing is afgegraven tot op de C-horizont. Dit is waarschijnlijk gebeurd bij de totstandkoming van de huidige (onderkelderde) bebouwing. Hierdoor is er ter plaatse van de nieuwbouwlocatie en de te slopen bebouwing sprake van een lage archeologische trefkans en is het niet waarschijnlijk dat de bouwplannen in hun huidige vorm of de sloop van de bestaande bebouwing archeologische waarden bedreigen.

4 Aanbeveling

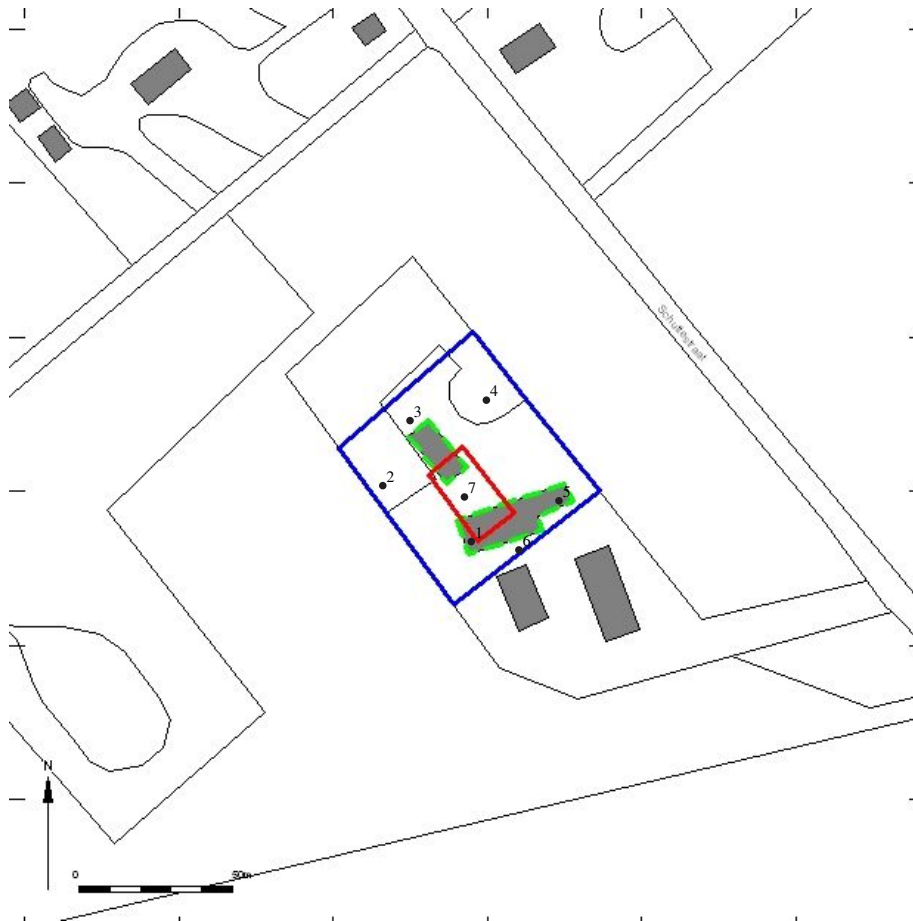
Gezien de recente bodemverstoringen en daardoor geringe kans op archeologische resten binnen het geplande bouwvlak zijn er geen bezwaren tegen de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. De archeologische meddingsplicht blijft echter bestaan. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Bronckhorst, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.J.F. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. De locatie is blauw omlijnd. De te slopen bebouwing is groen en de nieuwbouw rood omlijnd. Door: A.J. Wullink.

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	s1	zwak siltig
Z zand		

bijmengsel (onderdeel lithologie)

boring 1 RD-X: 223.886. RD-Y: 454.473. Maaiveld: 15,90. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
110 Zs1	bruin	scherp	Vlekken: sterk gevlekt, geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
120 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 2 RD-X: 223.869. RD-Y: 454.506. Maaiveld: 15,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zs1	donker bruin	scherp	Bodemkundige interpretaties: vergraven.
70 Zs1	grijszwart	geleidelijk	Bodemhorizont: AE.
90 Zs1	donker bruin	geleidelijk	Bodemhorizont: B, humus.
110 Zs1	oranjebruin	geleidelijk	Bodemhorizont: BC.
120 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 3 RD-X: 223.874. RD-Y: 454.526. Maaiveld: 16,10. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1	donker bruin	scherp	Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
50 Zs1	bruingeel	scherp	Bodemhorizont: AC. Opmerkingen: vergraven.
100 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 4 RD-X: 223.901. RD-Y: 454.529. Maaiveld: 15,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 Zs1	bruin	scherp	Bodemhorizont: A. Opmerkingen: restant e.
60 Zs1	oranjegeel	geleidelijk	Bodemhorizont: BC.
100 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 5 RD-X: 223.918. RD-Y: 454.506. Maaiveld: 15,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zs1	geel	scherp	Bodemkundige interpretaties: opgebrachte grond (subrec).
70 Zs1	donker bruin	scherp	Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
120 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 6 RD-X: 223.908. RD-Y: 454.481. Maaiveld: 16,30. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1	donker bruin	scherp	Bodemhorizont: AB. Opmerkingen: vergraven.
50 Zs1	oranjegeel	geleidelijk	Bodemhorizont: BC.
100 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 7 RD-X: 223.892. RD-Y: 454.501. Maaiveld: 15,90. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
20 Zs1	donker bruin	scherp	Bodemkundige interpretaties: opgebrachte grond (subrec).
50 Zs1	bruinzwart	scherp	Bodemhorizont: A. Opmerkingen: restant e.
100 Zs1	geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.